

בס"ד. ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. ואיתא במדרש שה"ש¹ משל למלך שהי' לו בת יחידה והי' מחבבה יותר מדאי והי' קורא אותה בתי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי, וזהו מש"נ בעטרה שעטרה לו אמו, שכנס"י נקראת אמו. וזהו צאינה וראינה גו' במלך שלמה (זה הקב"ה, מלך שהשלום שלו) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו (זה מתן תורה²), היינו, שבשעת מ"ת עטרו ישראל עטרה להקב"ה. וידוע³ המבואר בזה, שאין זה בסתירה למ"ש בגמרא⁴ שבשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס"ר של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, שהרי איתא במדרש קדושים⁵ משל לבני מדינה שעשו ג' עטרות למלך, מה עשה המלך, נתן בראשו אחת ושתיים בראשם של בניו, כך בכל יום ויום העליונים מכתירים להקב"ה ג' קדושות, מה הקב"ה עושה, נותן בראשו אחת ושתיים בראשן של ישראל. ועפ"ז יש לתווק המדרש דשה"ש והגמרא, דמ"ש בגמרא שמלאכי השרת קשרו כתרים לישראל הו"ע ב' הקדושות שנתן בראש בניו, שהמשכתם היא ע"י המלאכים, ומ"ש במדרש שה"ש בעטרה שעטרה לו אמו, הו"ע הכתר שנתן בראשו. והגם שבמדרש קדושים איתא שהעליונים (מלאכים) מכתירים להקב"ה, וכאן איתא בעטרה שעטרה לו אמו (כנס"י), הרי ידוע הביאור בזה, ע"פ דברי הגמרא בחולין⁶ שאין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר⁷ ברן יחד כוכבי בוקר והדר ויריעו כל בני האלקים, שמזה מובן שהכתרת המלאכים תלוי' בעבודת נש"י. ומ"ש במדרש שהעליונים מכתירים, הרי זה לפי שעבודת נש"י צריכה סיוע מהמלאכים, דגפיף לון ונשיק לון כידוע¹⁰.

6) שבת פח, א.	1) שה"ש ג, יא.
7) ויק"ר פכ"ד, ח.	2) שהש"ר עה"פ (פ"ג, יא (ב)).
8) צא, סע"ב.	3) שהש"ר שם (א).
9) איוב לח, ז.	4) תענית כו, ב במשנה.
10) ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, ב.	5) ראה רד"ה צאינה וראינה עזר"ת (ס"ע
סה"מ תש"ח ע' 202. וש"נ.	קצג ואילך). תש"ח (ע' 201 ואילך).

והנה ידוע פתגם רבותינו נשיאנו¹¹ שכל הענינים אינם בדרך ממילא, כי אם ע"י עבודה דוקא, ומזה מובן שהמשכת כל ג' העטרות היא ע"י עבודה דוקא. וכיון שתכלית העבודה היא עבודה מאהבה, כדאיתא בזהר¹² דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא, הרי יש ג' בחינות אהבה, בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך¹³, שע"י כל אחת מהם נמשכת אחת העטרות. ובשביל העבודה והמשכת העטרות ה' כדאי כל ענין ירידת הנשמה למטה, שהיא ירידה צורך עלי', וכל העלי' היא ע"י עבודה דוקא.

(ב) והענין בזה, דהנה¹⁴, ירידת הנשמה בגוף היא ירידה גדולה ביותר, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁵, שהרי הנשמה קודם ירידתה למטה היא למעלה יותר ממדריגת המלאכים, וכידוע¹⁶ שהמלאכים התהוותם מבחי' הדיבור והנשמות הם מבחי' המחשבה, ובמחשבה גופא עלו במחשבה¹⁷, בחי' עליונה שבמחשבה, והרי ההפרש בין המחשבה להדיבור הוא, שהדיבור כל ענינו הוא רק לזולתו, שהרי לעצמו אינו צריך לענין הדיבור, משא"כ המחשבה (ובפרט בחי' עליונה שבמחשבה) היא לעצמו, ולכן, המלאכים שהתהוותם מהדיבור הרי הם נבראים נפרדים, משא"כ בנשמות כתיב¹⁸ בנים אתם להוי' אלקיכם, שהבן הוא מעצמות האב¹⁹, שזהו לפי שהתהוותם מבחי' המחשבה שהיא לעצמו. ובפרטיות יותר, הנה מעלת הנשמות על המלאכים היא לא רק בענין ההשגה, שהנשמות הם בעלי השגה גדולה ביותר ומשיגים את האלקות שלמעלה מההתלבשות בעולמות, כי, המלאכים שהתהוותם מבחי' הדיבור אינם יכולים להשיג מה שלמעלה ממקורם, ולכן כל השגתם היא רק בהאור השייך לעולמות, משא"כ הנשמות הם כברא דחפיש בגניזא דביתא²⁰, אלא עוד זאת, שגם בענין המדות, שזהו עיקר ענין המלאכים שעבודתם היא במדות, הנה הנשמות הם במעלה עליונה ביותר, דכיון שהם בנים, ואהבתם היא אהבה טבעית כמו אהבת הבן לאביו, הרי מובן שאהבתם להוי' היא בתוקף יותר. אמנם, בירידת הנשמה למטה נעשית ירידה גדולה ביותר, שאין משיגים אלקות, ואין להם השגה ברוחניות בכלל, אלא כל

11) סה"ש קיץ היש"ת ע' 57. תשי"ב ע'
 12) ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א.
 13) ואתחנן ו, ה.
 14) בהבא לקמן — ראה ד"ה צאינה וראינה הנ"ל (ס"ע רג ואילך). וראה גם ד"ה קרושים תרכ"ט. תרנ"ד. תרנ"ו. עטר"ת.
 15) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
 16) תו"א יתרו עא, רע"א. לקו"ת ר"פ בחוקותי. ובכ"מ.
 17) ב"ר פ"א, ד.
 18) פ' ראה יד, א.
 19) תניא רפ"ב.
 20) ראה חז"ג קיא, ב ואילך.

השגתם היא רק בגשמיות, והיינו, שגם ההשגה באלקות שישנה למטה, הנה לבד זאת שהיא רק השגת המציאות בלבד, ואינה בכחי' ראי' (שהיא כאשר הנשמה היתה למעלה הי' אצלה ראיית מהות אלקות, ובירידתה למטה הרי זה רק השגת המציאות), הנה גם בענין ההשגה גופא, הרי כל השגתה ברוחניות היא ע"י הענינים הגשמיים, ובמילא אינה משגת את הרוחני כפי שהוא מצד עצמו, אלא רק כפי שהוא ע"י לבושים גשמיים. וכמו"כ ישנה גם הירידה בענין המדות.²¹

והנה מלבד ירידת הנשמה מצ"ע, יש גם התלבשות בנה"ב, שמצד התלבשות זו נעשה עוד ירידה גדולה יותר, והיינו, דמלבד זאת שבכל ענין התלבשות נעשה המלוּבש כפי אופן המלביש, הנה עוד זאת, שהתלבשות זו היא גרועה עוד יותר. דהנה ידוע²² שיש ב' אופנים בהתלבשות, אופן הא' הוא, שהמלביש מרגיש את המלוּבש ובטל אליו, והיינו, שהאור מתצמצם לפי אופן הלבוש, ובהלבוש נעשה העלי' שמצד האור. וכמו בהתלבשות השכל במוח הגשמי, שהמוח מרגיש את השכל בפנימיותו, ועד שנעשים חריצים בהמוח ע"י השכל, כידוע²³ שע"י התעסקות במושכלות הרי במשך זמן נעשה זיכוך בהמוח. ולאידך גיסא, הרי ע"י התלבשות השכל במוח הגשמי נעשה בו צמצום והגשמה. וזהו אופן הא' בהתלבשות, שהמלוּבש נעשה כפי אופן המלביש, והמלביש נעשה כפי אופן המלוּבש. ואופן הב' הוא, שהמלביש אינו פועל על המלוּבש והמלוּבש אינו פועל על המלביש, וכמו בענין הגלגולים רח"ל, שנפש האדם מתגלגלת בגופי דצ"ח, שזהו ע"ד אדם הקשור בשק, שלא שייך לומר שנעשה איזה שינוי בהשק ע"י שהאדם מלוּבש בו, וכן לא שייך לומר שנעשה עי"ז שינוי בהאדם (שהרי אין זה אלא שהוא קשור ומוגדר בהשק), לפי שהתלבשות זו אינה באופן פנימי כלל, ועד"ז הוא ג"כ ענין הגלגולים. והרי מובן, שכאשר נפש האדם מתגלגלת בגופי דצ"ח הרי זה צער גדול להנפש, שמצטערת על היותה קשורה בדבר שאינו מערכה כלל ואינו כלי אלי', והיינו, שכאשר מתלבשת בגוף האדם, הרי הגוף הוא כלי אלי', ועם היות שע"י התלבשות הכלי נעשה ירידה בהאור שנעשה כפי אופן הכלי, משא"כ בענין הגלגולים הרי זה כמו אדם הקשור בשק שלא נעשה שינוי בהאדם כנ"ל, מ"מ, הא גופא שהוא קשור

23) ראה סה"מ קונטרסים ח"א צז, א.

21) חסר קצת (המו"ל).

22) ראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' א'קלז. תרצ"ז ע' 254. תש"ד ע' 243. תשי"ע ע' 33.

ובכ"מ.

בדבר שאינו כלי ואינו מערכו כלל הרי זה צער גדול להנפש. וכל זה אינו בערך לגבי הירידה שבנה"ב, כי, בענין הגלגולים, הרי הנפש מרגשת עכ"פ שמצד עצמה היא נעלית יותר ומצטערת על זה שנמצאת בגלגול, אמנם בענין התלבשות הנשמה בגוף ונה"ב, שכללות התלבשות זו היא באופן הא' שהאור נעשה כפי אופן הכלי, הנה כאשר אינו עובד עבודתו לזכך את הגוף ונה"ב, הרי זה גרוע יותר מגלגולים, כיון שנמצא בדבר שאינו כלי אליו כלל, שהרי לא פעל שום זיכוך בנה"ב, ולא עוד אלא שגם ירד לגמרי מערכו עד שאינו מרגיש גם את הצער, ובפרטיות הו"ע חייבי כריתות ר"ל שנכרת משרשו עד שאינו מרגיש גם את הצער.

ומכל זה מובן, שירידת הנשמה למטה היא ירידה גדולה ביותר, מאיגרא רמה ביותר לבירא עמיקתא ביותר. אמנם ירידה זו היא צורך עלי', ובהכרח לומר שהירידה היא בשביל העלי' שע"י עבודת האהבה דבכל מאדך, שהו"ע העטרה שנטל לעצמו. והיינו, שאין זה בשביל ב' העטרות, שהרי ענינם הי' גם קודם ירידת הנשמה למטה, ובהכרח לומר שהתכלית היא בשביל האהבה דבכל מאדך, שהו"ע העטרה שנטל לעצמו, כדלקמן.

ג) **וביאור** הענין, דהנה, האהבה דבכל לבכך, בשני יצריך²⁴, באה ע"י ההתבוננות בבחי' אור המלא, שעל זה אמרו²⁵ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, והיינו, שמתבונן שכשם שבגוף האדם העיקר הוא החיות שבו, שהרי הגוף מצד עצמו אין בו יוקר כלל, וכל ענינו הוא רק החיות שבו, וכמו שרואים בחוש שכאשר יתקלקל אבר אחד אזי יתחכוהו בכדי שלא יזיק לחיות שאר האברים, ואף שע"י נעשה הגוף חסר אבר, מ"מ הרי זה כדאי בשביל החיות, שהרי אם לא יחי' אזי אינו כלום, הנה כן הוא גם בענין העולם, שהעיקר שבו הוא החיות האלקי, ואילו העולם מצד עצמו הוא מות ורע, והיינו, שלא זו בלבד שהוא מות, אלא עוד זאת, שהוא גם רע. ויובן גם זה עד"מ בגשמיות למטה, שכאשר אבר אחד אינו חי, הנה מלבד זאת שאין בו שום חיות והוא מות, הרי הוא גם רע, שמזיק ומסריח כו'. וכמו"כ יובן בענין גשמיות העולם, שמצד עצמו הוא לא רק מות, אלא גם רע, והעיקר הוא החיות האלקי שבהעולם. וכאשר יתבונן איך שהעיקר הוא האלקות,

(24) ברכות נד, א במשנה. ספרי ופרש"י (25) ראה ברכות יו"ד, א. ויק"ר ספ"ד. עה"פ.

אזי יבוא לאהבה, וכמ"ש²⁶ לאהבה את הוי' אלקיך גו' כי הוא חייך. וכיון שהרגש האהבה הוא מצד יוקר החיות, שהוא הדבר היקר ביותר, לכן תהי' האהבה בכל לבבו.

והנה כל זה הו"ע האהבה דבכל לבבך, שהיא בכחות הפנימיים, ובאה מצד ההתבוננות באור הממלא. אמנם, האהבה דבכל נפשך היא בכחות המקיפים, רצון ותענוג, שאינם מתלבשים בפנימיות בהגוף, ובאה מצד ההתבוננות באור הסובב שלמעלה מהעולמות ולמעלה מהשגה, שהרי בהשגה אפשר לתפוס רק את האור הבא בהתלבשות, ולא את אור הסובב, ורק נש"י שהם משם הוי', כמ"ש כי חלק הוי' עמו²⁷, דהוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד²⁸, שהוא למעלה מהעולמות שהתהוותם משם אלקים, כמ"ש²⁹ בראשית ברא אלקים, הרי הם משיגים גם את אור הסובב. והיינו, דמאחר שאור הממלא הוא בהגבלה ובהתלבשות בעולמות, וכל עצם בלתי מתלבש, הרי מההשגה באור הממלא מוכרח שישנו עצם האור שלמעלה מהתלבשות, והוא בחי' אור הסובב. אמנם, מצד השכל עצמו אפשר להיות רק ידיעת המציאות בלבד, אך מצד זה שחלק הוי' עמו, יש לו גם ציור בזה, והיינו עי"ז ששולל ממנו את פרטי אופני ההגבלות שבאור הממלא, והו"ע ידיעת השלילה³⁰, שע"י השלילה הרי הוא יודע את אופן ההפלאה ומהות ההפלאה. ואף שהידיעה היא בספק אצלו, לפי שאפשר שישנם עוד כמה ענינים שצריך לשוללם מהאור ואינו יודע מהם³¹, מ"מ, יש לו בזה ידיעת השלילה עכ"פ. ובפרט שמצד התענוג והרצון הנה התענוג פועל חידוש בהשכל והרצון מטה השכל, שתהי' לו המשכה לזה וחיות ותענוג בזה, ולא רק דערשראָקענקייט, שברון וביטול. ועי"ז נעשית אצלו האהבה דבכל נפשך.

והנה גם האהבה דבכל נפשך, עם היותה בכחות המקיפים שלמעלה מהתלבשות בכלי הגוף, ומצד אור הסובב שלמעלה מהתלבשות בעולמות, מ"מ היא בהגבלה עדיין, להיותה רצון טבעי בנשמה שרוצה באלקות, דכיון שחלק הוי' עמו, הרי בטבעה נמשכת לאלקות, ואין זה ענין של בלי גבול, ופרצת³². אמנם, התכלית היא האהבה דבכל מאדך,

(26) ס"פ נצבים.
 (27) האזינו לב, ט.
 (28) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער לשוללם.
 (29) א פ"ט. תניא שעהייהו"א פ"ז (פב, א).
 (30) ראה לקו"ת פקודי ו, ג. ובכ"מ.
 (31) אולי אמר: אין לו הכרח שצריך לשוללם.
 (32) ויצא כח, יד.
 (29) בראשית א, א.

שזהו"ע שנעשה ע"י הירידה בגוף ונה"ב דוקא, שמצד זה הרי היא מתפרצת לצאת מנרתיקה, וכמשל המים שכאשר יש סתימה המונעת הילוכם אזי הם מתפרצים והולכים בתוקף גאות ושאון, וכך גם בהנשמה בירידתה למטה, שע"ז שמתבונן בגודל הירידה איך שהוא נמצא במקום שהוא מר ומות, הנה מצד זה הרי הוא נמשך לאלקות, והיינו, שאינו יודע מה הוא הענין שאליו נמשך (ער ווייס ניט צו וואָס ער ציהט זיך), כי אם שנרגש אצלו שכיון שנמצא במקום שהוא מר ומות, צריך הוא לברוח ולרוץ משם, והמרוצה היא ללא הגבלות כו'.

ד) **והנה** ע"י האהבה דבכל מאדך נמשך הכתר שנטל לעצמו. והענין בזה, דהנה, ב' הכתרים שנתן בראש בניו הם בהגבלה, והכתר שנטל לעצמו הוא בלי גבול, שזהו מה ששייך להעצמות. ובענין האהבה הרי זה האהבה דבכל מאדך שהיא בל"ג, ואינה מצד מציאות הנשמה, שהרי אדרבה, ענינה היא היציאה ממציותו, אלא היא באה מצד בחי' ניצוץ בורא שבנשמה, שמתלבש בניצוץ נברא הנקרא יחידה³³. והיינו, שהאהבה דבכל לבבך היא בחי' נר"נ, והאהבה דבכל נפשך היא בחי' חי', והאהבה דבכל מאדך הוא בחי' יחידה, ובעיקר הניצוץ בורא שבבחי' היחידה. ולכן ממשיכים על ידה את הכתר שנטל לעצמו. והיינו, שגם העטרה שנטל לעצמו שייכת לישראל, וכמשנת"ל³⁴ בענין יכול כמוני כו' קדושתו למעלה מקדושתכם³⁵, שגם קדושתו שלמעלה היא מקדושתכם, ויכול כמוני, שכל אחד מישראל יכול להיות כמוני, שתהי' בו קדושת העצמות. וענין זה בא ע"י הירידה למטה בגוף ונה"ב דוקא, וע"ד ענין התשובה שלמעלה מעבודת הצדיקים³⁶, עד שגם זדונות נעשים כזכות³⁷. והנה, אהבה זו דבכל מאדך שענינה הוא העבודה דמס"נ, ופרצת, דורשים מכאו"א מישראל, והיינו, שאין זה ענין ששייך רק ליחידי סגולה, אלא ענין השייך לכאו"א מישראל, שהרי כל ענין ירידת הנשמה למטה היא צורך עלי', ואם לא תהי' אצלו האהבה דבכל מאדך, הרי בשביל מה היתה ירידתו, ולכן בכאו"א מישראל צריכה להיות העבודה דמס"נ, שע"ז נעשית העלי' למעלה משרש הנשמה כפי שהיתה קודם ירידתה, והמשכת הכתר שנטל לעצמו.

(35) ויק"ר פכ"ד, ט. וראה לקו"ש חי"ב ע' 91 הערה 4. וש"נ.

(36) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(37) יומא פו, ב. וראה תניא פ"ז.

(33) ראה ע"ח שער אבי"ע פ"א. הובא

בלקו"ת פ' ראה כו, א.

(34) ראה תו"מ חכ"ה ע' 266 הערה 2.

ה) **וזהו** צאינה וראינה בנות ציון גו' ביום חתונתו, שביום חתונתו זה מתן תורה צריכה להיות העבודה דמס"נ, והיינו, דעם היות שגם בכל השנה צריך להיות ענין המס"נ, וכמבואר בתניא³⁸ שענין המס"נ הוא יסוד כל העבודה, מ"מ, בכל השנה עיקר העבודה היא בכל לבבך ובכל נפשך, ואילו הענין דבכל מאדך הוא בהעלם ובהתלבשות בעבודה דבכל לבבך ובכל נפשך, אמנם בזמן מ"ת צריך להיות ענין המס"נ בגילוי. וזהו צאינה, שצ"ל היציאה ממציאיותו (מען דארף ארויסגיין פון זיך), גם מהמציאיות דקדושה, ועי"ז וראינה גו' במלך שלמה, מלך שהשלום שלו, בעטרה שעטרה לו אמו, זו כנס"י, היינו, שכנס"י מעטרים למלך שהשלום שלו, לפי שהם למעלה יותר, שמיוחדים בהעצמות מצד עבודתם בבחי' הניצוץ בורא, והיינו, שהעצם שלמטה מיוחד עם העצם שלמעלה, דכולא חד.

